

28 (100) (091)
7-91
R. TURSUNOVA, G. TURSUNOVA

JAHON MUSIQA TARIXI

TOSHKENT

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

R. TURSUNOVA, G. TURSUNOVA

JAHON MUSIQA TARIXI

*G‘arb musiqa san‘atining XVIII asrga qadar bo‘lgan shakllanish
va rivojlanish bosqichlari*

(O‘quv qo‘llanma)

TOSHKENT – 2017

UO‘K: 796.5:338.48 (075)

KBK 78 (100)(091)

T-91

T-91 R.Tursunova, G.Tursunova. Jahon musiqa tarixi. (O‘quv qo‘llanma). –T.: «Voriz-nashriyoti», 2017, 152 bet.

ISBN 978–9943–978–65–2

“Jahon musiqa tarixi” fanidan tuzilgan o‘quv qo‘llanma O‘zbekiston davlat konservatoriyasida ta’lim olayotgan talabalarga mo‘ljallangan bo‘lib, o‘quv kursining G‘arb musiqa san’ati tarixiga oid ma’lumotlarni, xususan, musiqa san’atining qadimgi davrdan tortib to XVIII asrga qadar rivojlanish pallasini qamrab, yoritib beradi. Har bir bo‘limda musiqa san’ati yirik davrlarining tasnifi va sharhi, shuningdek, mazkur davrlarda ijod qilgan ilg‘or san’atkor va kompozitorlarning ijodiy faoliyati hamda nodir asarlarining tahlili havola etilgan. Matndan o‘rin olgan illyustratsiyalar, bo‘lim yakunida mustahkamlash uchun taqdim etilgan savollar, adabiyotlar ro‘yxati, test va krossvordlar o‘quv materialini atroflicha o‘zlashtirib olishga xizmat qiladi.

O‘quv qo‘llanmaning ilova qismida yoritilgan mavzularga doir musiqiy atamalarning lug‘ati berilgan.

UO‘K: 796.5:338.48 (075)

KBK 78 (100)(091)

Taqrizchilar:

S.B. Qosimxodjayeva – O‘DK “Musiqa tarixi va tanqidi” kafedrası dotsenti, san’atshunoslik fanlari nomzodi;

S.Ch. Amanmuradova – TDMR va XOM “San’at nazariyasi tarixi” kafedrası professori.

O‘zbekiston davlat konservatoriyasi ilmiy Kengashining 2017-yil 28-fevraldagi 8-sonli majlisi qaroriga asosan chop etildi.

ISBN 978–9943–978–65–2

© «Voriz-nashriyoti» nashriyoti, 2017.

KIRISH

“Jahon musiqa tarixi” fani jahon musiqa san’ati tarixiga bag’ishlangan bo’lib, badiiy mutaxassislik sohalarni kasb qilib egallashga qaratilgan talabalarning ma’naviy dunyosini shakllantirishda, har tomonlama yetuk va barkamol inson bo’lib voyaga yetishi va tarbiyalanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Musiqa inson hayotida kuchli ma’naviy o’choq maskani bo’lgani bois, shaxs dunyoqarashi va uning qadriyatlar mezonlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur fanning keng va mavzularni yuqori mazmundorlik darajasi bir tomondan, ikkinchidan, o’quv jarayonida fan o’zlashtirilishiga ajratilgan soatlar miqdori cheklangani, talabalarga mazkur kursni mustaqil o’zlashtirishda yordam berish maqsadida ham mualliflar tomonidan ushbu qo’llanma tuzildi.

Musiqa tarixini o’rganish nafaqat jahon musiqa san’atining asosiy rivojlanish pallalarini o’zlashtirish, balki musiqiy-nazariy bilimlar asosini shakllantirishga xizmat qiladi, musiqiy hodisalarni chuqur anglab, atroflicha tushunish va idrok etishga yordam beradi. Mazkur kurs jahon musiqa san’atining yetuk durdonalari, yirik namoyandalari, cholg’u va vokal musiqasining janr va shakllari, sara namunalari bilan talabalarni tanishtirgan holda, ularning dunyoqarashini, did va madaniy darajasini o’stirishga va kengaytirishga xizmat qiladi. O’quv qo’llanma musiqa san’ati masalalari bilan bir qatorda o’zga san’at turlari (adabiyot, tasviriy san’at, haykaltaroshlik va b.)ga doir masalalar kesimida uzviy yoritilib, badiiy madaniyatning umumestetik qadriyatlari xususida to’liq tasavvurga ega bo’lishda yordam beradi.

O’quv qo’llanmada musiqa san’ati rivojlanishining yirik davrlari, ilg’or yutuqlari, turli davrda paydo bo’lib rivoj topgan musiqiy uslub va janrlar, yirik maktablar va ularning yorqin ijodkor va namoyandalari, musiqa san’atining tarixiy va nazariy masalalari tahlil etiladi.

I bob. QADIMGI DAVR MUSIQA SAN'ATI

Musiqa san'ati qachon va qayerda paydo bo'lgan? Uning shakllanishi va rivojlanishi qanday kechgan? Musiqa san'atining yuzaga kelishida qanday omillar muhim ahamiyatga ega bo'lgan? Shu kabi savollar azaldan insoniyatni qiziqtirgani ma'lum. Turli xalqlarda bu borada xilma-xil rivoyat va afsonalar, og'zaki ijod turida ertak va dostonlar shakllangan. Musiqa san'ati yaratgan parvardigorning qudrati ila bu olamda paydo bo'ldi, degan birlamchi g'oyalar ham ilgari surilgan.

Etnografik va arxeologik tadqiqotlarga tayangan ko'plab olimlar musiqa san'ati insoniyatni ibtidoiy jamiyat davrida shakllanishi, uning bevosita mehnat va dam olish jarayoni, diniy marosimlar va harbiy yurishlar bilan bog'liq holda rivoj topishini ta'kidlaydilar. Arxeologik qazilmalar asosida qadimgi devoriy suratlarda aks etib bitilgan chizma rasmlar orqali o'lim marosimlarida ijro etiluvchi yig'i-marsiyalar, harbiy marshlar, allalar, cho'pon kuy va qo'shiqlari shu singari aynan ko'plab musiqiy janrlar mavjud bo'lgani xususida asos yaratgan.